

ULKOMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA — GRANSKNING AV UTLANDSK LITTERATUR

Avustajat — Medhjälpare: Mikko Eklin (M. E.), Risto Hyvärinen (R. H.), Jan-Magnus Jansson (J.-M. J.), Pauli A. Kopperi (P. A. K.), Heikki Leimu (H. L.), Martti Nojonen (M. N.), Pertti Pesonen (P. P.), Kauko Sipponen (K. S.).

RENÉ ALBRECHT-CARRIÉ: *A Diplomatic History of Europe since the Congress of Vienna*. Methuen & Co Ltd. London 1958.

Eurooppalaisesta syntyperästään huolimatta kirjoittaa Columbia Universityn Barnard Collegen historian professori René Albrecht-Carrié hyvin »amerikkalaisesti», toisin sanoen sujuvasti ja kiinnostavasti, joskin aika ajoin hivenen pintapuolisesti. Todelliseen suuruutensa hän on ryhtynyt tiivistäessään pyöreästi seitsemälle sadalle sivulle diplomatian lähes puolentoista vuosisadan käsittävän historian jakson Wienin kongressista nykypäiviin asti. Tämän laajahkon teoksen arvosteleminen puhtaasti historialliselta kannalta aiheuttanee vaikeuksia, sillä näin tapahtumarikkaan vuosisadan arvioiminen kuin 19. vuosisata oli, asettaa kirjoittajalle tiettyjä rajoituksia. Niinpä voidaanakin olla Albrecht-Carrién teoksen kompositiosta ja painopisteistä eri mieltä (hänen teoksestaan käsittelee näet lähes kaksikolmannesta Sarajevon lokausten jälkikaikua), mutta kiistattomasti teos tarjoaa kiitollisen lähteen ja hyvän hakuteoksen lukijalle, jolla entuudestaan on perustietoja diplomatian nykystä historiasta. Prof. Albrecht-Carrién laaja bibliografia on erityisen mielenkiintoinen; suomalaisen lukijan iloksi on John H. Wuorisen kirja solutettu joukkoon. — P. A. K.

MAX BELOFF: *The Great Powers. Essays in Twentieth Century Politics*. George Allen & Unwin, London 1959.

Kirjoitukset on ryhmitelty historian tutkijan ongelmaan, integraatio-ongelmiin ja Yhdysvaltoja käsittelevään osaan. Integraatio-osassa Beloff tarkastelee eri ratkaisuja kansainvälisessä poliittisessä yhteistyössä. Hän päätyy mm. siihen, ettei liittovaltio sovellu nykyisten integraatiopyrkimysten malliksi. Nykyolot vaativat keskittämään päättävältä oleellisesti enemmän kuin 1700- ja 1800-luvuilla oli tarpeellista Yhdysvaltoja ja Sveitsiä perustettaessa. Beloffilla on Neuvostoliiton olojen tutkijana varteenotettavia näkökohtia Neuvostoliiton suhtautumisesta Länsi-Euroopan integraatiosuunnitelmiin. — H. L.

MAURICE DUVERGER: *La cinquième république*. Presses Universitaires de France, Paris 1959.

Tämä teos lienee toistaiseksi parhain yleisesitys Ranskan V tasavallasta. Johdannossa käsitellään lyhyesti sekä IV tasavallan loppuun että V:n alkuun liittyneet poliittiset tapahtumat. Kirjan I ja laajin osa esittelee 4. 10. 1958 säädetyin valtiosäännön mukaista poliittista järjestelmää. Asiantuntevat selvittelynsä saavat tasavallan presidentti, hallitus, parlamentti, oikeudelliset ja neuvoo-antavat elimet, valtiovaltaa käyttävien elinten keskinäiset suhteet sekä Ranskan kansainyhteisö. II osa antaa hyvän yleiskuvan nyky-Ranskan puolueista ja painostusryhmistä. Lopussa on uuden valtiosäännön täydellinen teksti. Huolimatta monin paikoin kriittisestä asennoitumisestaan V tasavallaa kohtaan Duverger on pystynyt kirjassaan »La cinquième république» säilyttämään sängen objektiivisen esitystavan. Teoksen käyttöarvoa lisäävät kriittiset lähdeviittaukset aivan uusimpaankin kirjallisuuteen. — R. H.

P.-F. GONIDEC: *Constitutions des états de la Communauté*. Sirey, Paris 1959.

Ranskalais-afrikkalainen kansainyhteisö on eräs uusimpia muotoja siirtomaavalttojen ja niiden alusmaiden keskinäisten suhteiden järjestelyssä. Gonidec'in teos pyrkii antamaan perustiedot kansainyhteisön syntyessä syksyllä 1958 ja seuraavana talvena laadituista, toistaiseksi sängen vähän tunnetuista valtiosäännöistä. Johdannossa selvitetään kansainyhteisöön johtanutta poliittista kehitystä ja luodaan yleiskatsaus eri jäsenvaltioiden valtiosääntöjen yhteisiin piirteisiin. Näitä onkin runsaasti, sillä kansainyhteisöjen afrikkalaiset osavaltiot ovat omaksuneet paljon vaikutteita Ranskan V tasavallan valtiosäännöstä. Pääosa teoksesta on omistettu varsinaisille valtiosääntöteksteille. Paitsi Ranskan ja kansainyhteisön afrikkalaisten jäsenvaltioiden valtiosääntöjä esitetään siinä myös itsenäisen Guinean perustuslaki sekä itsenäistymisen jälkeen solmitut tärkeimmät ranskalais-guinealaiset valtiosopimukset. — R. H.

LEONARD KRIEGER: *The German Idea of Freedom. History of Political Tradition*. Beacon Press, Boston 1957.

Yalen Universityn historian apulaisprofessori Leonard Krieger tarjoaa perusteellisen ja käsitteitä hyvin selvittävän esityksen niistä syistä, jotka johtivat liberalismiin häviöön Weimarin tasavallan päivinä. Teos on

jaettu kolmeen osaan, joista ensimmäinen kantaa yleisotsikkoa »The Tradition», toinen »The Assumptions» ja kolmas »The Movement». Lähtökohtana on kirjassa uskonpuhdistuksen vuosisata ja tietenkin päädytään väistämättömästi Hitlerin vallankaappaukseen. Kokonaisuutena teos valaisee kiitettävän monitahoisesti »Saksan kysymyksen» aspekteja; yksityiskohdissa siinä väläytetään kiinnostavia ja varteenotettavia synteesejä niin hyvin kulttuurin, politiikan, sosiologian kuin myös taloushistorian sektoreista. Rinnakkain tämän kanssa teos tarjoaa eräänlaisen »poliittisen vapauden» *case studyn* teoriassa ja käytännössä. — P. A. K.

SEYMOUR MARTIN LIPSET: *Political Man. The Social Bases of Politics*. Doubleday & Company, Garden City, N.Y., 1960.

Sosiologi Lipset osoittaa jälleen, että hänellä on sanottavaa valtiotieteenkin alalla. Hän analysoi ja tarkkailee demokratiaa eräänä yhteiskuntajärjestyksen muotona: mitä demokratia edellyttää yhteiskunnalta ja yhteisöiltä, mitkä seikat vaikuttavat poliittiseen osallistumiseen ja mistä juontuu demokratiaa tukevien tai uhkaavien arvojen kannatus. Kompromissien saavuttamiseksi on tärkeää että yhteiskunnan eri kerrokset ovat edustettuina kunkin puolueen johtopaikoilla. Mutta Lipset on myös huolestunut kehityksestä kohti aatteellisten vastakohtaisuuksien hälvenemistä, sillä elleivät kansalaiset riitele, ei enää eletä demokratiassa. Teos lisää uskoa yhteiskuntatieteiden kansainväliseen yleispätevyyteen sekä niitä toisistaan erottavien rajojen keinoitekoisuuteen. Arvokkaan synteessin ohessa on sen verran suolaakin, ettei keskustelu tähän lopu. Kirjaan tullaan viittamaan monessa johdannossa ja esipuheessa. — P. P.

PETER SCHNEIDER: *Ausnahmезustand und Norm. Eine Studie zur Rechtslehre von Carl Schmitt*. Quellen und Darstellungen zur Zeitgeschichte 1. Stuttgart 1957.

De publikationer, som det livaktiga Institut für Zeitgeschichte (München) utger, erbjuder mycket av intresse inte bara för historiker, utan också för statsvetare. Institutet koncentrerar sig främst på Weimartidens och Tredje rikets historia, men ägnar sig också sporadiskt åt tiden efter 1945. Bland volymer i institutets bokserie, som också ur statsvetenskaplig synpunkt är intressanta, kan ovanstående nämnas. Schneiders bok är en utförlig analys av juristen Carl Schmitts politiska filosofi. Han är intressant inte bara som tidsfenomen — glidningen från en konservativ-patriotisk till en nazistisk influe-

rad ståndpunkt — utan också som politisk tänkare. Han hörde till de första tyska statsvetenskapsmän som strävade att tillämpa en realistisk »power approach» på de politiska fenomenen; särskilt bekant är hans definition av politiken som ett »Freund-Feind-Verhältnis». I en annan miljö skulle han sannolikt ha kunnat ge bestående bidrag till statsvetenskapens utveckling. — J.-M. J.

FRANTZ WENDT: *Nordic Council & Scandinavian Cooperation*. Köbenhavn 1959.

Pohjoismaiden Neuvoston Tanskan osaston pääsihteeri käsittelee laajasti Pohjoismaiden yhteistyötä PN:n näkökulmasta. Teoksen alussa on lähinnä ei-pohjoismaalaisille yleisesitys maiden yhteisistä kohtaloista ja kulttuuritaustasta. Neuvostoa käsitellään suhteellisen suppeasti. Sotien väliselle yhteistoinnalle ja sotien jälkeisille yhteistyöelimille, jotka jatkavat toimintaansa, annetaan suuri paino. Varsinkin korostetaan taloudellisen yhteistyön merkitystä. Tulliliittosuunnitelmien muodossa Pohjoismaiden talousyhteistyö kohoo PN:n keskeiseksi kysymykseksi. Teoksen mennessä painoon tulliliitto näytti vielä ajankohtaiselta väliportaana laajempien integraatiosuunnitelmiin, ja sitä koskevia suunnitelmia kuvataan yksityiskohtaisesti. Päätöksentekijäin haluttomuus selviin kannanottoihin Euroopan integraatiosuunnitelmien kehittyessä enteili tulliliittosuunnitelman äkillistä hautaamista Kungälvissä kesällä 1959. — H. L.

A. ZURCHER: *The Struggle to unite Europe 1940—1958*. New York 1958.

Tekijä tarkastelee aluksi pan-Eurooppa-ajatuksen profetaan Coudenhove-Kalergin toimintaa ja sen vaikutuksia Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Hän käsittelee vaihe vaiheelta yhtyneen Euroopan puolesta toimineiden saavutuksia ja pettymyksiä. Euroopan parlamentista tuli 1949 Euroopan Neuvosto — keskustelukerho. Hiili- ja teräsyhteisöjen muodossa on funktionaalista yhteistyötä menestyksellä toteutettu vuodesta 1951. Amerikkalaisten integraatiomielisyydellä oli kielteisiä vaikutuksia kun Euroopan puolustusyhteisö hylättiin Ranskan parlamentissa 1954. Zurcher korostaa yllättävää nopeutta, jolla Euroopan talusyhteisö sittemmin suunniteltiin, allekirjoitettiin ja ratifioitiin. Idealistinen tai normatiivinen piirre kuultaa hänen lennokkaasta tyylistään. Voi saada vaikutelman oppineesta amerikkalaisesta, joka haluaa eurooppalaisten näkevän itsensä mutta ei itse huomaa amerikkalaisuutensa vaikutusta. — H. L.